

Contents lists available at ScienceDirect

Public Health

journal homepage: www.elsevier.com/locate/puhe

Original Research

Factors associated with advanced-stage diagnosis of cervical cancer in Estonia: a population-based study

A. Šavrova ^{a,*}, J. Jaal ^b, O. Nõmm ^c, K. Innos ^c

Emakakaelavähi hilisstaadiumis diagnoosimisega seotud tegurid Eestis: rahvastikupõhine uuring

Uuringu eesmärk oli kirjeldada emakakaelavähi haigestumuse trende staadiumite kaupa ning hinnata sotsiaaldemograafiliste tegurite seoseid hilisstaadiumis diagnoosimisega.

Meetodid

Andmed aastatel 2007–2018 Eestis diagnoositud emakakaelavähi juhtude kohta saadi Eesti vähiregistrist. Sotsiaaldemograafiliste andmete lisamiseks lingiti vähijuhtude andmed rahvastikuregistriga.

Emakakaelavähi haigestumuse trende vaadeldi nii kõigi staadiumite kohta kokku (1968–2019) kui ka staadiumite kaupa (2005–2019) (standardituna maailma standardrahvastikule). Emakakaelavähi suremuskordajad arvutati perioodi 1985–2020 kohta. Trendide analüüsimiseks kasutati Joinpointi regressioonianalüüsi. Hilisstaadiumis diagnoosimise seoseid eri teguritega hinnati Poissoni regressioonimudeli abil, arvutades levimuskordajate suhte.

* Teggu on pilditõmmisega artikli päisest.

^a Põhja-Eesti Regionaalhaigla naistekliinik,

^b TU kliinilise meditsiini instituut,

^c Tervise Arengu Instituudi epidemioloogia ja biostatistika osakond

Uuringuprotokolli kooskõlastas Tallinna Meditsiiniuuringute Eeti-kakomitee.

Tulemused

Emakakaelavähi koguhaigestumus hakkas Eestis vähenema alates 2012. aastast kiirusega 4,1% aastas. Leiti, et I staadiumi haigestumuse kiire langus algas kohe pärast sõeluuringu algust (4,9% aastas alates 2007), samal ajal kui II–IV staadiumi haigestumus on püsinud samal tasemel. Emakakaelavähi suremus on vähenenud alates 1985. aastast 1,4% aastas.

Staadiumi ja sotsiaaldemograafiliste tegurite seoste analüüsi kaasati 2046 aastatel 2007–2018 elupuhuselt diagnoositud emakakaelavähi juhtu. Patsientide keskmine vanus oli 54 aastat. Neist juhtudest 36% diagnoositi varases ehk I staadiumis ja 56% hilisstaadiumis (II–IV staadium). Mitmetunnuselise regressioonianalüüsi tulemused näitasid, et hilisstaadiumis diagnoosimise tõenäosus suurenes uuringuperioodi vältel 14% ja kasvas vanusega, olles 60aastastel ja vanematel naistel ligi 2 korda suurem kui 30–44aastastel naistel. Kõige madalama haridustasemega naistel oli 32% suurem

tõenäosus hilisstaadiumis diagnoosimiseks võrreldes ülikooliharidusega naistega. Üksikutel naistel oli 14% suurem tõenäosus hilisstaadiumis diagnoosimiseks võrreldes abielus naistega. Rahvus ja elukoht ei olnud staadiumiga seotud.

Järeldused

Pikaajalise rahvastikupõhise uuringu tulemused näitasid, et sõeluuringu alustamise järel on emakakaelavähi haigestumus Eestis vähenenud, peamiselt I staadiumi arvel. Paraku ei ole vähenenud II, III ja IV staadiumis emakakaelavähi haigestumus ning samal ajal on hilisstaadiumis diagnoosimine seotud sotsiaalsete teguritega nagu haridustase ja perekonnaseis. Uuringutulemused viitavad vajadusele kaasata sõeluuringusse rohkem riskirühmadesse kuuluvaid naisi, tagada vähidiagnoosi hilinemise vältimiseks kõigile naistele õigeaegne ligipääs arstiabile ja parandada sõeluuringu kvaliteeti, sh tagada sõeluuringul avastatud vähieelsete seisundite korrapärane jälgimine ja õigeaegne ravi.

Uuringut toetas Eesti Teadusagentuur (grant nr PRG722).